

© HERMAN VETS

VAN MIDDELEEUWS TOT SUPERSONISCH

Kroatië staat aan de vooravond van zijn intrede in de Europese Unie. De Kroatische landbouwers hebben, wat de EU betreft, alvast zeer hoge verwachtingen. De trotse Kroaten ontvingen ons dan ook met veel enthousiasme op de jaarlijkse bijeenkomst van de Europese varkensstamboeken in de hoofdstad Zagreb. We zagen er een varkenshouderij met heel verschillende snelheden.

– Herman Vets, landbouwconsulent Boerenbond

Op 1 juli 2013 wordt Kroatië officieel de 28ste lidstaat van de Europese Unie. Dat deze parel aan de Adriatische kust op toeristisch vlak toekomstperspectieven biedt, zal wellicht niemand die er al eens vertoefde, betwijfelen. Of de Kroatische landbouwers een even rooskleurige toekomst tegemoet gaan, is een ander paar mouwen. Zelf twijfelen ze er niet aan, maar het is maar de vraag of die landbouwers wel klaar zijn voor de Europese eenheidsmarkt. In de praktijk zijn voorlopig de EU-grenzen voor bijvoorbeeld Kroatisch varkensvlees nog zo goed als gesloten. De Europese ambtenaren vinden dat Kroatië eerst werk moet maken van een betere traceerbaarheid voor ze groen licht kunnen krijgen voor export. De Kroaten

begrijpen het niet en zien er een politiek manoeuvre in.

Landbouw en varkens in Slavonië

Kroatië is in oppervlakte ongeveer twee derden groter dan België en heeft 4,5 miljoen inwoners. Het land heeft een rare vorm, die wat lijkt op een kies. In reisgidsen wordt Kroatië meestal opgedeeld in 2 landstrekken die zowel inzake

.....

Maar liefst 93% van de geregistreeerde varkenshouders houdt minder dan 10 zeugen.

.....

natuur, cultuur als economie nogal van mekaar verschillen. Het toeristische Dalmatië ligt aan de Adriatische Zee en omvat bovendien meer dan 1000 eilanden. In Dalmatië merk je op alle vlakken de sterke historische invloed van grote buur Italië. Slavonië daarentegen is het oostelijke deel van Kroatië dat eerder aansluit bij de Habsburgse (Oostenrijkse) cultuur. In Slavonië bevindt zich veruit het grootste landbouwpotentieel en ook bijna de hele varkensstapel is er terug te vinden. In Kroatië waren er in 2011 ongeveer 14.500 geregistreeerde varkenshouders. Die hielden samen ongeveer 107.000 zeugen. Men voerde bijna 1,2 miljoen levende varkens in waarvan de helft biggen. Daarnaast is er ook nog een netto-import van vlees. De zelfvoorzie-

ningsgraad van Kroatië voor varkensvlees ligt ergens rond de 70%.

'Backyard'-productie

Maar liefst 93% van de geregistreerde varkenshouders houdt minder dan 10 zeugen. Bij gebrek aan een Nederlandse term kun je dit dus gerust 'backyard'-productie noemen. Of deze vorm van productie de Europese 'open markt' op korte termijn zal overleven, is zeer onzeker.

Toch zijn er ook kleinschalige initiatieven die een nieuwe trend in Kroatië inluiden. Het gaat dan om projecten die zich recent zijn gaan toeleggen op het houden van traditionele Kroatische varkensrassen zoals het bijna uitgestorven Turopoljer (zie foto p. 10) of de Black Slavonian. De inspiratie voor deze initiatieven wordt gevormd door een mix van folklore (behoud van cultureel erfgoed) en

van deze inlandse vetrijke rassen (tabel 1) worden vooral traditionele en artisanale producten vervaardigd, zoals droge hammen en kulen (een soort salami). Alhoewel er nog nauwelijks werk gemaakt is van de marketing van deze hoogwaardigere producten, heeft deze trend op langere termijn allicht wel een kans op slagen ondanks zijn kleinschaligheid. Toch zal men hier ook nog de middenweg tussen traditie en economische realiteit (kostprijs) moeten zoeken.

Ook nieuwe productiestructuren

In de meest oostelijke uithoek van Slavonië troffen we een heel ander soort landbouw aan. Onder de naam Agrokor ontstond er sinds 2005 een bedrijf dat na een reeks fusies, overnames en uitbreidingen is uitgegroeid tot een volledige integratie vanaf de grondstoffenproductie tot en met de retail, een uniek concept in Europa. De

melkkoeien, 6000 stuks vee, 750 ha druiventeelt met eigen wijnproductie en 32.000 ha akkerbouw. De voornaamste akkerbouwteelten zijn er tarwe, gerst, maïs, suikerbieten en – jawel – soya! De toelevering van veevoeder en de verdere verwerking van het vlees gebeurt allemaal in eigen bedrijven en als sluitstuk is het bedrijf ook nog eens actief als retailer. Hoe een dergelijke bedrijfsgroei in een zo korte periode mogelijk is, lijkt voor ons onbegrijpelijk. Wellicht speelt de ligging van het project in de streek Baranja een rol. Het is een afgelegen landbouwgebied tussen 2 rivieren, Drava en Sava, tegen de Servische grens. Het gebied werd bezet door het Servisch-Joegoslavische leger tijdens de oorlog van begin jaren 90 en werd pas in 1998, sterk 'ontvolkt' en met enorme werkloosheid, weer overgedragen aan Kroatië. Deze omstandigheden creëerden wellicht een geschikt klimaat voor een gewiekste ondernemer om (met de steun van nationalistische politici?) zijn slag te kunnen slaan.

Tabel 1 Technische kenmerken van de autochtone Kroatische varkensrassen

Ras	Turopolje	Black Slavonian
Aantal geregistreerde zeugen	150	900
Geschatte zeugenstapel	150	2000
Aantal biggen per worp	6-7	7-8
Worpen per jaar	1	2
Productiegetal	4-6	10-14
Verblijf in kraamstal (dagen)	2	Variabel
Biotoop	Eikenbos	Weide
Bijvoeding	Beperkt (granen)	Ruwvoeder, granen
Fokdoel	Bestand tegen extreme condities	Ruwvoederbenutting (lage kost)
Slachtgewicht (kg)	130	150-200
Vleespercentage (%)	35-38	32-42
Intramusculair vet (%)	2,3-4,6	6-7

Multisiteproductie

Het merendeel van de varkens van Agrokor wordt gehuisvest in volledige nieuwe bedrijven. De sites met zeugen omvatten telkens een stapel van 1400 zeugen en deze zijn ruimtelijk afgescheiden van de sites voor vleesvarkens die een jaarlijkse afmestcapaciteit hebben van 30.000 vleesvarkens. Per 2 vormen één zeugensite en één vleesvarkenssite dus een gesloten geheel. Op één van de zeugenbedrijven was een nucleus met 1400 PIC-zeugen gehuisvest. Hier werden via driewegskruising 7500 fokgelten (York x Landras) x witte Duroc geproduceerd. Als eindbeer werd daarna op de productiebedrijven een witte PIC-beer ingezet. In de varkensproductie werkten in totaal 1400 medewerkers. Het productiegetal van de groep lag op 26 en de voederconversie op 2,85. Alle zeugen werden reeds in groepen gehuisvest. De zeugen en biggen kregen droogvoer en de vleesvarkens bijna allemaal brijvoeder.

Opmerkelijk is ook dat de meeste gronden van Agrokor in een beschermd moerasachtig natuurgebied liggen waar strikte voorwaarden – bijvoorbeeld wat bemesting betreft – moeten nageleefd worden. Maar ook dit paste volgens het management in de bedrijfsfilosofie, aangezien er gestreefd werd naar een zo gesloten mogelijke kringloop met gebruik van eigen mest, energieproductie op basis van vergisting ... Het hoeft niet gezegd dat men ook bij Agrokor reikhalzend uitkijkt naar de toegang tot de Europese markt. ■

Eén van de vele identieke nieuwe sites met varkens van Agrokor.

nationale trots. Deze laatste factor is zeker versterkt door het recente oorlogsverleden die de Kroaten tot een grotere samenhangigheid heeft aangewakkerd. Van het vlees

cijfers voor dit jaar spreken voor zich. 14.500 zeugen zorgen voor een eigen productie van 350.000 vleesvarkens per jaar. Daarnaast bevat het bedrijf ook 4500